

koostanud: Elina Seegel

Milleks üldse on vaja harjutada?

Ükski tõsine sportlane ei saavuta häid tulemusi ilma igapäevase harjutamiseta. Muusika on selles osas spordiga väga sarnane. Oskuste areng toimub ainult läbi igapäevase harjutamise. Väiksemgi areng tehnikas lisab mängusse vabadust, annab suurema võimaluse elavdada muusikat ja seda nautida. Väiksemgi omandatud põhitehnika oskus on kui hindamatu mänguasi, millega saab mängida kõikidel võimalikel viisidel.

Kui palju peaks päevas harjutama?

Praktika on näidanud, et juba 20 minutit harjutamist päevas tagab edasimineku. Täpne harjutamisele kuluv aeg ei olegi tegelikult tähtis - olulisim on, et harjutaksid iga päev. Näiteks, kui harjutad ainult ühel päeval nädalas 7x 20 minutit, siis ei anna see nii häid tulemusi, kui iga päev harjutades. 20 minutit on umbes 3-4 reklaamipausi televiisoris. Selle aja leiab ka kõige aktiivsema lapse päevakavas.

Harjutamiseks kuluv aeg sõltub vanusest ja mängija oskustest - algajate lood on lühemad, edasijõudnute oma keerulisemad ja pikemad ning paratamatult võtab nendega tegelemine rohkem aega. Seega võib algajate pillimängijate jaoks olla piisav 10-20 minutit päevas, edasijõudnud peaksid oma lugudega töötamiseks leidma vähemalt ühe tunni iga päev. Loomulikult võib harjutada kauem, aga oluline on just järjepidev igapäevane pillimänguga tegelemine.

Järjekindlus ongi edasijõudmise võtmeks. Kasuta harjutamiseks hetki erinevate koolitööde õppimise või muude tegevuste vahel. Harjutamine ei pea olema üks pikk tüütu tegevus. Seega, kui oled väsinud, tähelepanu on hajunud või sa pole mõnel muul põhjusel suuteline edasi mängima (nt käed või suu on väsinud), siis lõpeta harjutamine ja puhka. Hakka uuesti harjutama siis, kui tunned, et pole enam väsinud. Väsimuse korral pause tehes suudad harjutades paremini keskenduda. Selline katkestustega harjutamine on parem, kui et üritad pingsalt kõik vajaliku lihtsalt järjest ära mängida.

Kuidas harjutada?

Harjutamist alustades on mõistlik mängida kõigepealt nn soojendusharjutusi (nt heliredelid ja etüüdid), alles seejärel asu palade juurde. Harjutamise ajal ära mängi laisalt „läbi lugude“, vaid keskendu eelkõige kohtadele, mis vajavad parandamist ja arendamist. Enne alustamist sea endale eesmärk, mida tahaksid sellel korral ära teha - võib-olla on mõne loo nootide õppimine poolleli või tuleb kuskil parandada sõrmestust. Arukas olekski alustada kõige raskemast ülesandest. Selgete lugude läbimäng võiks jääda harjutamise lõppu, n-ö „kirsiks tordil“ - neid mängid juba lihtsalt mängurõõmu pärast.

Harjuta aeglaselt! Harjutamine aeglaselt ja täpselt on palju parem kui kiirelt harjutamine. Kui sa harjutad aeglaselt ja täpselt, siis omandad kindlalt õiged noodid ja kui noodid on selged, saad alati tempot lisada. Kui sa aga harjutad liiga kiirelt, siis komistad samadele vigadele ikka uuesti ja uuesti - ning harjutad seega hoopis eksimist. Seega, kui märkad, et teed harjutamisel vigu, siis katkesta mäng. Mängi vigased kohad läbi äärmiselt aeglaselt seni, kuni suudad need õigesti mängida.

Rütmiprobleemide puhul kasuta võimalusel metronoomi. Selle puudumisel proovi rütm rütmisilpe kaasa lugedes läbi plaksutada. Seejärel mängi rütmi instrumendil noote muutmata. Lõpuks pane rütm ja noodid kokku ja mängi läbi, kuid ikka aeglaselt. Kõik, mida sa teed valesti rohkem kui korra, on juba vigade harjutamine. Ära karda mängida valjusti!

Harjutamine ja õppimine on enesehinnangut tõstvad toimingud. Enesehinnangut tõstev tegevus põhjustab tihti esmalt ärevust, kuna nõuab pingutust ja ei anna kohe rahulolutunnet. Tegemine ei nõua rohkem vaeva kui muretsemine, aga enesehinnangu pärssimise asemel hoopis kasvatab seda. Esineja enesevalitsus on sarnane enesevalitsemisele, mida vajab harjutaja. Seega, mida järjepidevam ja kindlam oled harjutades, seda paremini õnnestuvad sinu esinemised.

Harjuta sageli, kuid mitte ilmtingimata väga pikalt! Harjutamine ei pea võtma põhiosa sinu ajast, vaid just täpselt nii palju, et saaksid ise musitseerides (ning ka igas pillitunnis) tunda rõõmu sellest, mida jälle oled juurde õppinud.

On olemas üks otsetee kindlaks oskamiseks: õppida teos kohe tükki-tükilt pähe. See aitab keskenduda, kuulata tähelepanelikumalt ja moodustada fraasidest elavat muusikat. Lühikese pala võib õppida pähe ühe päevaga, vahel tunniga. Järgmisel päeval võib tunduda, et lugu pole kunagi kuuludki: kõik on meelest läinud. Seda ei maksa karta, see kuulub normaalse õppimisprotsessi juurde. Teed sama asja uuesti, aga nüüd läheb töö kiiremini. Kolmandal päeval tuleb teos meelde juba paari mängukorra järel ja edaspidi see aina paraneb. Peaks siiski meeles pidama, et sama asja (mehaaniline) sooritus tavaliselt halveneb iga kaheksa korra mängu järel. Just seepärast peaks piisama 2-3 õnnestunud korrast ühe harjutamise jooksul.

Noodist mängides kargavad mõtted tihti hoopis mujale. Kohe pähe - meetod nõuab keskendumist. Võid isekeskis otsustada: „Jätkan järgmise fraasiga alles siis, kui oskan eelmist peast.“ Kui on raske olla noote vaatamata, võib need varjata või sättida nii, et vaatamine oleks väga ebamugav.

Keskendumisest on mitmesugust kasu. Et fraas jääks pähe, peab selle ülesehituse läbi mõtlema ja kuulama tähelepanelikult meloodiat, selle liikumisi, intervalle, rütme, dünaamikat - võib-olla isegi hoolikamalt kui oled tavaliselt noodist mängides harjunud tegema. Nii tehes moodustuvad iseenesest fraasid ja muusika loogilised tähendusrikkad osad. Kõik on vahel mõelnud: „Mängin kuidagimoodi, küll õpetaja siis ütleb, mida peab parandama.“ Pähe õppimine liigutab võimu ja vastutuse tehtava töö eest sinna, kuhu see peabki kuuluma - mängijale endale.

Kuidas saab aidata lapsevanem?

Selleks, et olla lapsele harjutamisel abiks, ei pea vanem olema ise muusikaliselt haritud. Piisab, kui kontrollida seda, et iga päev on kodus kuulda harjutamise häält. Aidake lapsel edasi areneda ja suunake teda nii, et igapäevasest pillimängust kujuneks harjumus. Pillimäng ja laulmine pakub palju suuremat rõõmu kui see hästi välja tuleb ning harjutamine on üks kindel moodus, mis selleni viib.

Muusikakool erinebki tavakoolist peamiselt selle poolest, et lastele lähenetakse individuaalselt. Iga lapsele antakse just nii palju kui ta ise edasi areneb. Need, kes harjutavad igapäevaselt, arenevad kiiremini ja saavad oma õppemaksu eest märgatavalt parema hariduse.

Vanema abi on vajalik, et laps õpiks oma aega planeerima. Valmis mõeldud päevaplaan on eriti tähtis juhul, kui lapsel on mitmeid huvialasid. Kuna kasvava organismi energiavarud ei ole piiramatud, on vanema ülesanne jälgida, et huvitegevus ja kodutööd ei veniks hilise õhtuni ning lapsele jääks piisavalt uneaega. Ja kui sellest hoolimata tundub, et laps on pidevalt väsinud ning ei saa oma ülesannetega hakkama, tuleks tõsiselt kaaluda, kas on ehk võimalik millestki loobuda ja tegeleda jõukohasema hulga asjadega, aga hästi ja tervist säilitades. Looge kodus lapsele rahulik keskkond, kus harjutamist ei segata. Et laps saaks pillimängu süveneda, ei tohiks teda selle juures segada ei teler, arvuti ega keegi pereliikmetest. Tulemuslikuks harjutamiseks vältige olukordi, kus laps peab sageli oma tegevuse katkestama, pooleli jätma, ennatlikult lõpetama. Kõik kodakondsed peaksid lapse musitseerimist hindama, mitte pidama seda tühiseks, niisama aja viitmiseks või teiste kiusamiseks. Ärge kunagi paluge lapsel mängida vaiksemalt - see ei oleks musitseerimine, vaid pillimängu imiteerimine!

Mida aga teha juhul, kui harjutamine siiski tundub ahistamisena ja on lapsele

vastumeelne? Pillimänguõppimise alustamise esmaseks ajendiks peaks olema lapse enda huvi.

Mänguõpetuses ei ole tähtsaim mitte võimalikult vara saavutatav sõrmeosavus, vaid lapse isiklik suhe muusikaga. Kui see on paigas, siis ei tekita harjutamise kohustus probleeme. Ja rasketel hetkedel tuleks uuesti üles leida see motivatsioon, millega õpinguid alustati.

Lapse jaoks peaks peres alati leiduma keegi, kes tunneb tema tegevuse ja arutluste vastu huvi. See, millest vanemad lugu peavad, huvitab ka last, sest ta samastab end meelsasti vanematega. Ja paratamatult on püsivad vaid need huvid, mida toetab ka vanem, sest lapse elus ei ole vanematest tähtsamaid inimesi. Seepärast otsibki ta nendega emotsionaalset seost, mis tihti leitaksegi ühiste huvide kaudu. Harjutamise aega saab huvi üles näidates pikendada, näites öeldes: „Kas sa mängiksid veel, see oli tore lugu“ või „See on minu lemmiklugu, tee korra veel.“ Kui laps millegagi tegeleb, siis on talle väga tähtis täiskasvanupoolne huvitatud ja julgustav suhtumine, mis toetab tema sisemist motivatsiooni ning annab positiivset tagasisidet tegevuse tulemusest. Laps vajab tunnustust ja kogemust, et tema pingutusi kroonib edu.

Pilliõpe nõuab pühendumist ja arendab seeläbi vastutustunnet, mida inimene vajab edasijõudmiseks kogu oma järgneva elu jooksul. Muusika esitamisvõimetega on otseses seoses lapse motoorsed oskused (rüht ja koordinatsioon), suhtlemisoskused ja enesekontroll. Läbi järjekindla harjutamise arenevad kõik need omadused. Vanema pühendumus lapse suunamisel järjepidevale harjutamisele, aitab lapsel kasvada teotahteliseks ja vastutustundlikuks täiskasvanuks.

Põhiolemuselt on musitseerimine lapse jaoks mäng nagu kõik muugi. Tegelikult harjutavad lapsed „midagi“ kogu aeg alates beebieast. Instinktiivselt kasutavad nad oma keha, et saada tugevamaks. Tunne, et peaks hetkel „harjutama“ midagi muud, kui just parasjagu nõutakse, võib saada üheks vastuhaku ja vanemate ning õpetajate vastu mässamise allikaks. Harjutamine ei peaks olema sunnitöö. Kui see aga lapsele sellisena tundub, siis proovige leida selle juures jälle mängulisi aspekte - „Kas see lugu on sul veel meeles?“, „Äkki proovid nii?“, „Näita mulle!“, „Aga mis sa veel oled õppinud?“. Täiskasvanu peaks alati püüdma lapse jaoks aega leida. Eriti just rasketel käegälöömise hetkedel.

On oluline, et õpetaja ja lapsevanem teeksid koostööd. Küsimuste ja probleemide korral on alati mõistlik kontakteeruda õpetajaga. Kui laps on väsinud või motivatsiooni kaotanud, on õpetajal alati võimalik töötempot muuta või mingiks perioodiks nõudmisi vähendada. Et õpetaja teaks lapse olukorda, tuleks vanemal sellest õpetajale teada anda, sest hästi kasvatatud lapse puhul ei pruugi õpetaja sellest tunnis arugi saada. Kui soovitakse osta isiklikku pilli või muid tarvikuid, teab jällegi õpetaja kõige paremini nõu anda, mida ja kust endale muretseda.

Kasutatud materjalid

- Czövek, E. (1979). Music and the child (Experiences of a piano teacher). Corvina Kiado.
- Kianto, M. (1994). Matka piano soittamiseen. Otava.
- Seegel, E. (2004) Muusikakooli ja kodu koostöö võimalused lapse õpingute toetamisel nooremas koolieas. [Magistritöö]. Tallinn: Tallinna Ülikool.
- http://opleht.ee/arhiiv/?archive_mode=article&articleid=6123
- <http://sites.google.com/site/orissaaremuusikakool/lapsevanemale/harjutamine>